

642

U. Z.

136

136

2012

136

Արարական գիշերներից

ԱԼԱԳԻԻՆ

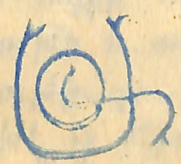
ԵԻ

ՀՐԱՇԱԼԻ ՃՐԱԳ

Թարգ. Անգլերենից

ԵԶՆԻԿ Վ. ԵՐԿԱՐԱԿԵՅԵԱՆ

ԱԻՑ ԵՌԱՆԱՆՈՒՄԱՆ
1960
ՆՈՐ-ԶՈՒՂԱ

ՆՈՐ-ԶՈՒՂԱ

Տպարան Ս. Ամենափրկիչ Վանքի

1906 թ.

2003

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

(89945-44)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

136

136-29/2

(121-97) (160-2000)

ԱՆՍՏՈՒՆԻ ՊԱՏԱՐԱԾԻՆԵՆ

ԵՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻ ՄԱՐԿԱ

Ժամակով 2ինական հարուստ քաղաքներին մէկում Մատաֆա անունով մի դերձակ էր ապրում: Նա այնքան տղքատ էր, որ հագիւ էր կարողանում իր ընտանիքն ապրեցնել, որ բաղկացած էր միայն կնոջից և մի որդուց: Իր որդին՝ որը կոչւում էր Ալադդին, մի անհոգ և ծոյ տղայ էր: Նա չէր հնազանդւում իր ծնողներին, առաւօտանց կանուխ դուրս էր գնում և ամբողջ օր փողոցները խաղում էր: Երբ նա մի գործ սովորելու չափ բաւական մեծացաւ, հայրը տարաւ նրան իր սեփական խանութն և սովորեցրեց նրան ասղի գործածութիւնը: Բայց հէնց որ շուռ էր գալիս թէ չէ՝ Ալադդինն այլևս ամբողջ օրուայ համար աներևութանում էր:

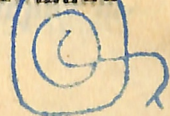
Մատաֆան յանդիմանում էր նրան բայց նա էլի մնում էր անուղղայ: Հայրն այնքան շատ էր նեղացած նրանից, որ հիւանդացաւ և մեռաւ: Ալադդինն այժմ բոլորո-

վին անձնատուր եղաւ ծուլութեան, մինչև տասն և հինգ տարեկան հասակն երբէք մտապիլ չ'եղաւ մի օգտակար գործի: Երբ մի օր խաղում էր նա փողոցում իր շար ընկերների հետ՝ մի օտարական անցաւ մօտով: Այս օտարականը կախարդ էր՝ ճանաչւած իբրև Աֆրիկեցի մոգ: Նա Ալադդինի դէմքին մի ինչ-որ բան նկատեց, որը հաւաստիացրեց նրան, որ նա իր նպատակին ծառայող մի յարմար տղայ է. նա հարցրեց նրա անունը. և երբ փմայտաւ ամեն ինչ որ ուզում էր պիտեհալ՝ դնաց դէպի նա և նրան մի կողմ տանելով ասաց. «այ տղա, քո հայրը դերձակ Մստաֆա չի՞ կոչւում.» «Այո պարոն,» պատասխանեց տղան, «բայց նա երկար ժամանակ է, որ մեռել է.» Այս խօսքի վրայ Աֆրիկեցի մոգ նետեց իր բազուկներն Ալադդինի վզով և համբուրեց նրան քանիցս անգամ արտասուածով աչքերով և ասաց. «ես քո հօր եղբայրն եմ. քո արժանաւոր հայրն իմ հարազատ եղբայրն էր. ես ճանաչեցի քեզ հէնց առաջին տեսնելովս, որովհետեւ դու անքան շատ նման ես նրան.» յետոյ նա տուեց Ալադդինին մի լիք բոլոս գրամ ասելով, «գնա մօրդ մօտ, նուիրի՛ր նրան իմ յարգանքներս և ասա, որ ես պիտի այցելեմ նրան

առաւօտեան.» Ալադդին վազեց իր մօր մօտ ուրախացած իր հօր եղբօր տուած գրամների վրայ: «Մայրիկ,» ասաց նա, «ես հօրեղբայր ունիմ.» «2է, որդի,» պատասխանեց նրա մայրը: «ես հէնց գալիս եմ.» ասաց Ալադդին՝ «մի մարդու մօտից, որն ասում էր թէ ինքն իմ հօր եղբայրն է, նա լացաւ և համբուրեց ինձ՝ երբ ես ասի նրան թէ իմ հայրը մեռել է, և ինձ զրամ տուեց՝ նուիրելով իր սիրոյ բարեները քեզ և խոստանալով գալ ու այցելել քեզ.» «Ճիշտ որդի,» պատասխանեց մայրը. քո հայրը չ'ունէր եղբայր, ոչ ևս դու հօր եղբայր:»

Հետեւեալ օրը, մօզը գտաւ Ալադդինին քաղաքի մի ուրիշ մասում խաղալիս և նրան գրկելով նրա ձեռքը դրեց երկու լիրա և ասաց. «տնա՛ր այս մօրդ, ասա՛ նրան, որ ես նրան կտեսնեմ այս գիշերը, և խնդրի՛ր նրանից, որ մի քիչ բան պատրաստի ընթրիքի համար, բայց նախ դու ցոյց տուր ինձ այն տունն ուր դուք ապրում էք.»

Ալադդին ցոյց տուեց Աֆրիկեցի մօզին տունն և տարաւ երկու ոսկին իր մօր, որը գրազուեց ամբողջ օրը պատրաստելով ընթրիքը: Վերջապէս մօզը դուռ բաղխելով ներս եկաւ՝ բեռնաւորուած գինիով և ամեն

տեսակի պտուղներով, որոնց բերել էր վա-
յելելու համար: Իր բերածները Ալադդինին
տալուց յետոյ, ողջունեց նրա մօրն և ցան-
կացաւ, որ նա ցոյց տար իրեն այնպեղն
ուր իր Մստաֆա եղբայրը նստելու սովորու-
թիւն ունէր: Ալադդինի մայրը կատարեց նրա
ցանկութիւնը, որը վայր ընկաւ քանիցս ան-
գամ համբուրեց այնտեղը արժասուալից աշե-
րով և աղաղակելով. «Խեղճ եղբայրս, ի՞նչ տա-
րաբախտ եմ ես, որ չ'կարողացայ մի քիչ
չուտով գալ քեզ տալու իմ վերջին համբոյրը:
Երբ մոզը նստեց՝ սկսաւ Ալադդինի մօր հետ
զրոյց տալ, «իմ սիրելի քոյր,» ասաց նա,
«դուք մի գարմանաք, որ ինձ տեսած չէք եղ-
բայրս Մստաֆայի հետ սլասկուելուց ի վեր:
Քառասուն տարի կրկինի, որ ես այս
երկրից բացակայ եմ, և այդ ժամանակամի-
ջոցում ճանապարհորդեցի Արեւելեան Հնդկաց
կղզիներում, Պարսկաստանում, Արաբիայում,
Սիրիայում և Եգիպտոսում, ամենից յետոյ
Աֆրիկա, ուր ես հաստատուեցի: Ի վերջոյ
ինչպէս բնական է մի մարդու, ցանկացայ կրը-
կին տեսնել իմ հայրենի երկիր, բայց ոչ մի
բան այնքան շատ չվշտացրեց ինձ, որքան եղ-
բօրս մահը: Մոզը նկատելով, որ այրին ար-
տասուեց ամուսնուն յիշելիս, խօսակցութիւնը

փոխեց և որդուն դառնալով հարցրեց նրան.
«Ի՞նչ պարապմունքների ես հետեում:»

Այս հարցի վրայ պատանին ցած կախեց
իր գլուխը և շատ կարմրեց՝ երբ մայրը
պատասխանեց. «Ալադդին ծոյլ տղայ է,
նրա հայրը քանի կենդանի էր՝ ջանք
էր անում ինչքան կարող էր սովո-
րեցնել նրան իր արհեստը՝ բայց չէր
յաջողում, նրա մահից 'ի վեր կարող
եմ ասել, որ ոչ մի բան չէ անում բա-
ցի ծուլութեամբ փողոցներում ժամանակ
անցնելուց: Ինքս որոշել եմ այս օրերումս
նրան տնից արտաքսել և թողնել նրան, որ
ինքն իր գլխի ճարը գտնի:»

Ալադդինի մօր սիրտը լցուեց, սկսաւ ար-
տասուել. մոզն ասաց, «եղբօրորդի, լաւ բան չէ
այս, դու պէտք է մտածես ինքդ քեզ օգնել
և հայթայթել ձեր աւուր պարէնը. եթէ դու
մտադիր չես սովորելու որ և իցէ մի արհեստ,
ես կըվարձեմ քեզ համար մի խանութ լի ա-
մենատեսակ կերպասներով և կտաւներով, յե-
տոյ նրանցից գոյացած գրամներով դու կա-
րող ես լցնել խանութդ թարմ ապրանքնե-
րով և ապրել պատուաւոր կերպով:» Հէնց
այս ծրագրին հաւանեց Ալադդին, որը զգուժ
էր գործից: Նա ասաց մոզին, որ ինքն ա-

ւելի մեծ հակումն ունէր այդ պարապմունքներին քանի՜ որեւիցէ ուրիշ գործի: «Լաւ ուրեմն.» ասաց Աֆրիկեցի մոզը, ես վաղ հետս կըտանեմ քեզ և կըհագցնեմ անքան ճոխ, որքան քաղաքի ամենալաւ վաճառականներն են հագնում, և այնուհետև կըբանանք մի խանութ:»

Այրին այլևս չ'հասկածեց իր ամուսնու եղբայր լինելուն վրայ: Նա շնորհակալութիւն յայտնեց նրան իր բարի մտադրութիւնների համար և յորդորելով Ալադդինին, որ ինքն էլ աշխատէր իր հօրեղբօր շնորհներին արժանանալու: Ճաշը պատրաստուեց. վայելելուց յետոյ մոզը տուեց իր հրաժեշտը:

Նա եկաւ հետեւեալ օրը համաձայն իր խոստման և տարաւ Ալադդինին մի վաճառականի մօտ, որը վաճառում էր ամեն տեսակ պատրաստի զգեստներ և զանազան սիրուն կերպամներ և պատուիրեց Ալադդինին ընտրելու սրանցից այնպիսիներն, որոնց որ ինքն է գերադասում, որոնց համար նա հատուցումն արաւ: Երբ Ալադդինն ինքն իրեն այսպէս վայելչօրէն հագնուած գտաւ, շնորհակալութիւն յայտնեց իր հօրեղբօր, որը զիմեց նրան այս խօսքերով, «քանի, որ դու շուտով վաճառական ես դառնալու՝ պատշաճ է, որ դու յաճախես այս

խանութներն և ծանօթանաս նրանց հետ:»
Յետոյ ցոյց տուեց նրան ամենասիրուն մզկիթներ, տարաւ նրան պանդոկներ կամ իջևաններ, ուր բնակուած էին վաճառականներն և ճանապարհորդները: Այնուհետև ղէպի Սուլթանի պալատը՝ վերջ ի վերջոյ բերեց նրան այն պանդոկն ուր ինքն էր ապրում: Գիշերուայ պահին, երբ Ալադդին պիտի բաժանուէր իր հօրեղբօրից տուն գնալու համար, մոզը չ'թողեց նրան, որ միայնակ գնայ, այլ ընկերացաւ նրան մինչև իր մօր մօտ: Հետեւեալ առաւօտ կանուխ մոզը կրկին գնաց Ալադդինի մօտ և առաց. «Այսօրը՝ պիտի գիւղում անցկացնենք ու վաղը՝ կըգնենք խանութը:»

Յետոյ առաջնորդեց նրան քաղաքի դարպասներից մէկով ղէպի մի քանի հոյակապ պալատներ, որոնք ունէին իրենց պատկանեալ պարտէզները, որոնց մէջ ամէն ոք կարող էր մուտք գործել: Այս կերպով մոզն Ալադդինին քաջեց պարտէզների յետևն և անցան գնացին, մինչև հասան մօտաւորապէս լեռներին: Ի վերջոյ հասան նրանք մի կիրճի, այսինքն այնտեղն՝ ուր մոզը զիտաւորուած էր գործադրել իր նպատակ, որը Աֆրիկայից-2ինաստանն էր բերել նրան:

«Հիմա այլևս հեռի չ'ենք քնայ» ասաց նա, «այստեղ ես քեզ ցոյց կըտամ մի քանի արտաքոյ կարգի բաներ, բայց մինչ ես կրակ կըկայցնեմ դու հաւաքիր կըկուտ¹⁾ որքան կարող ես տեսնել, նրանցով մի կրակ վառելու:»

Ալադդինն այնքան կըկուտ հաւաքեց, որոնցով մի մեծ դէզ շինեց: Մոզը կայրեց խկոյն, երբ բոցավառուում էր, նետեց կրակի մէջ մի քիչ ծխանելիք: Նա դեռ հագիւ էր այսպէս արել երբ բացուեց գետին ճիշդ ու ճիշդ մոզի առաջ և երևաց մի քար, որին միացրած էր մի պղնձեայ օղակ: Ալադդինն այնքան վախեցաւ, որ բաց կըփախէր՝ եթէ մօզը նրան պինդ բռնած և մի այնպիսի բռունցքով ականջին տուած և վայր գըլորած չ'լինէր:

Ալադդինն զոզդդալէն և արտասուլից աչերով վերկացաւ. նրան հարցրեց թէ՛ ինքն ի՞նչ է արել: «Մի վախենար» ասաց նա, որովհետեւ ես ոչինչ չ'եմ ուզում քեզնից բացի ճշտապահօրէն ինձ հնազանդուելուց: Ուրեմն իմացիր, որ այս քարի տակ գաղուած է մի գանձ քեզ վիճակուած, որը քեզ աւելի կըհարստացնի քան աշխարհիս ամենամեծ միապետը: Ոչ ոքի արտօնուած չ'է բացի քեզ-

¹⁾ Մ. ք. Թափթափուած չոր փայտեր:

նից այս քարը բարձրացնելու և այրը մըտնելու, ուստի դու պէտք է անես այն՝ ինչ որ ես կըհրամայեմ, որովհետեւ մեծ կարեւորութիւն ունեցող մի խնդիր է սա երկուսիդ համար էլ. օղակից պինդ բռնիր և բարձրացրո՛ւ քարը:» Ալադդինն պատասխանեց. «Արդարեւ՝ ես այնքան զօրեղ չ'եմ, դու պէտք է օգնես ինձ:» «Դու իմ օգութեան կարիք չ'ունես», պատասխանեց մօզը, եթէ ես օգնեմ քեզ, մենք ոչինչ չ'ենք կարող անել: Պինդ բռնիր օղակն և բարձրացրո՛ւ, դու պիտի տեսնես որ հեշտ կ'բարձրանայ:» Ալադդինն կատարեց մոզի պատուէրը, բարձրացրեց քարը և դրեց մի կողմ:

Յետոյ այստեղ նկատուեց դէպի մի դուռ առաջնորդող մի սանդուղ. «իջիր այն աստիճաններից և բաց այն դուռը» ասաց մօզը: «Այն կ'առաջնորդի քեզ դէպի մի պալատ բոժանւած երեք դահլիճների: Սրանց իւրաքանչիւրում պիտի տեսնես չորս պղնձէ աւազաններ լի ոսկով և արծաթով, բայց նրանց ձեռք չ'դպցնես: Նախ քան առաջին դահլիճ մտնելդ, զգուշացիր, չորերդ բարձրացրո՛ւ և փաթաթիր քո շուրջ և անցիր երկրորդի միջով դէպի երրորդն առանց կանգ առնելու: Ամեն բանից առաջ զգուշացիր, որ չ'դաշնա պա-

տերին, որովհետեւ եթէ պաշտ խոկոյն կրմե-
նես: երբորդ գահլիճի ծայրում կը գտնես մի
դուռ, որը բացում է մի պարտէզի մէջ պրտ-
դատու ծառերով բեռնաւորուած: Քաղկի
պարտէզի միջով քէպի մի պատշգամբ, ուր
կը տեսնես առաջդ մի պատուհան, և որի մէջ
մի վառուած ճրագ:

Ճրագը ցած բեր և հանգցրո՛ւ՝ ապա նը-
րան ինձ բեր:» Այս խօսքերից յետոյ մոզր
մի մատանի քաշեց իր մատից և դրեց Ալագ-
դինի մատներից մէկն ասելով. «դա մի թա-
խաման է բնդդէմ ամեն չարոց՝ որքան ժա-
մանակ որ ինձ հնազանդես: Գնա՛ վստահա-
բար և երկուքս էլ կը հարստանանք մեր ամ-
բողջ կեանքում:

Ալագդինն իջաւ և գտաւ երեք գահլիճ-
ներ ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս մոզր նկարագրե-
լէր, նա զնաց նրանց միջով մի այնպիսի նա-
խագգուշութեամբ, որպիսին մահուան եր-
կիւղն էր ներշնչում նրան. առանց կանգ
առնելու անցաւ պարտէզի միջով և պատու-
հանից ցած բերեց ճրագը: Բայց հէնց որ
ցած եկաւ պատշգամբից, նա կանգնեց պար-
տէզում ծառերը դիտելու, որոնք բեռնաւոր-
ուած էին գանազան գոյնի պտուղներով: Քա-
նիսը բոլորովին սպիտակ, թափանցիկ պը-

տուղներով, քանիսը սլայծաւ, թափանցիկ
ինչպէս բիւրեղ, քանիսը տոգոյն կարմիր,
ուրիշներ մուգ, քանիսը կանաչ, կապոյտ և
ծիրանագոյն և միւսները դեղին. մի խօսքով
կային ամեն գոյնի պտուղներ:

Սպիտակները՝ մարգարիտներ էին, պաշ-
ծառ և թափանցիկ պտուղները՝ ադամանդ-
ներ, մուգ կարմիրները՝ յակինթներ, կանաչ-
ները՝ զմրուխտներ, կապոյտները՝ ֆիրուզա-
ներ, ծիրանագոյնները՝ մեղեսիկներ և դեղին-
ները՝ շափիզսներ: Ալագդինն անտեղեակ նը-
րանց արժէքին, նախագատեց թուզեր կամ
խաղողներ քայց նա որոշեց հաւաքել ամեն
տեսակից մի քիչ, և որոնցով բեռնաւորուած
առանց իմանալու արժէքները՝ վերադարձաւ ե-
րեք սրահների միջով և հասաւ այրի դուռն,
ուր Աֆրիկեցի մոզր սպասում էր նրան: Հէնց
որ Ալագդին նրան տեսաւ, աղաղակեց. «խնդ-
րեմ՝ հօրեղբայր, պարզիր քօ ձեռքն ինձ օգ-
նելու:» Մոզն ասաց. «Առաջ ճրագը տո՛ւր ինձ,
քեզ քիչ նեղութիւն կը լինի:» Բայց Ալագդին
մերժեց, այս բանի վերայ մոզր գրգռուեց
ու կատաղեց, որ և նետելով իր խնկեղէննե-
րից մի քիչ կրակի մէջ՝ արտասանեց երկու
մոգական բառեր, որի վրայ խոկոյն եեթ կա-
վարիչ քարն ընկաւ իր նախկին տեղը: Այս

արտաքը համոզեց Ալադդինին, որ նա իր հօրեղբայր չէ, այլ մի ուրիշ մէկը, որ չար նպատակ ունէր իր վերաբերմամբ: Իրողութիւնն այն էր, որ նա սովորել էր իր մուկական զրքերից գաղտնիքն և արժէքն այդ հրաշալի ճրագին, որի տիրացողն աւելի կը հարստանար քան որեւէ թագաւոր. ահա թէ ինչո՞ւ նա 2ինաստանն էր ճանապարհորդել: Իր արհեստն էլ հասկացնում էր, որ ինքըն իր ձեռքով միայնակ ստանալու իրաւունք չ'ունէր, այլ պիտի ստանար մի ուրիշի ձեռքից որպէս կամաւոր նուէր: Այս էր պատճառն, որ Ալադդինին գործիք շինեց՝ յուսուով հնազանդեցնել նրան իր խօսքին և կամքին:

Երբ նա վրիպեցաւ իր նպատակից, որոշեց վերադառնալ Աֆրիկա: Ալադդին ողորակեց իր հօրեղբօր, որ ինքը պատրաստ էր ճրագը յանձնել, բայց ի զո՞ւր, որովհետեւ աղաղակները չ'էր կարող լսել: Նա իջաւ աստիճանների տակ և կրկնեց աղաղակներն արտասուելով: «Այս դէպքում» ասաց նա. «չ'կայ ուժեղ և զօրաւոր մէկը՝ բացի մեծ և բարձրեալ Աստծուց.» և կցելով իր ձեռները սկսաւ աղօթել՝ նա անզիտօրէն չփեց այն մատանին, որ մօզը դրել էր իր մատը:

Անմիջապէս զարհուրելի կերպարանքով մի ոգի երևաց և ասաց. «Ի՞նչ ես ցանկանում ես պատրաստ եմ քեզ հնազանդուելու: Ես ծառայում եմ նրան՝ ով իր մատի վրայ է կրում այդ մատանին, որին ծառայում են և ուրիշ սարուկներ.» Ուրիշ ժամանակ լինէր Ալադդին շատ կը վախենար այսպիսի գարշելի տեսք ունեցող մարդից, սակայն վտանգը ստիպեց պատասխանել նրան. «ով որ էլ լինես դու՝ ինձ այստեղից ազատիր:» Դեռ հազիւ խօսքը վերջացրել էր, որ նա ինքն իրան տեսաւ այնտեղն՝ ուր մօզը նրան թողել էր, և այժմ ո՛չ մի նշան այրի կամ բացւածքի՝ ոչ էլ գետնի վրդովմունքի: Աստծուն շնորհակալ եղաւ, որ մի անգամ ևս լոյս աշխարհ ընկաւ, նա իսկոյն վազեց դէպի տուն, պատմեց իր մօրն այն ամենն ինչ-որ պատահել էր իրեն ու խոր քնի մէջ ընկաւ մինչև ուշ հետևեալ առաւօտը: Զարթնելիս առաջին բանը, որ առաց իր մօրը՝ ուտելու մի բան ուզելն էր: «Ափսո՛ս, որդիս,» ասաց նա, «չ'ունեմ մի կտոր հաց քեզ տալու:» «Մայրիկ,» պատասխանեց Ալադդին՝ երեկուայ ճրագն, որ ես բերի տո՛ւր ինձ, ես կերթամ և դրան կը վաճառեմ ու գոյացած դրամը կը պիտոյացնեմ նախաճաշի, ճաշի և գուցէ ընթ-

րիքի էլ» Ալադղինի մայրը բերեց ճրագն և ասաց, «ահա առիկ դա, բայց չառ կեղտոտ է»։ Հէնց որ սկսեց շփել զրան, նրա առաջ ցրցւեց մի սոսկալի ոգի և ասաց նրան որոտալից ձայնով, «ի՛նչ կըցանկայիր ունենար, ես որպէս ստրուկդ պատրաստ եմ հնազանդւել քեզ ինչպէս նաև այն բոլորին, որ այդ ճրագն իրանց ձեռքում կ'ունենան»։

Ալադղինի մայրն ուշաթափուեց բայց Ալադղին ճրագը մօր ձեռքից խլեց և փտտահօրէն ոգուն ասաց. «ես սոված եմ, բեր ինձ մի փոքր ուտելու բան»։ Ոգին անյայտացաւ և րոպէապէս փերադարձաւ մի արծաթեայ մատուցարանով, որի վրայ կային տասն և երկու ծածկուած սկաւառակներ նոյն մետաղից, որոնք պարունակում էին ամենահամեղ կերակուրներ, վեց մեծ սպիտակ հացեր երկու ամփսններում, երկու շիշ գինի և երկու արծաթեայ բաժակներ։ Այս բոլորը նա դրեց մի կարպետի վրայ և աներևութացաւ. այս քան տեղի ունեցաւ Ալադղինի մօր ուշքի վալուց առաջ։ Երբ մայրը սթափուեց՝ չափազանց դարմացաւ, բայց և այնպէս նրանք նստածաչի նստեցին՝ երբ արդէն ընթրիքի ժամանակ էր. ուտոի մտածեցին, որ ամենալաւ բանն այն կըլինէր որ միացնէին ճաշն ու

ընթրիքը. այնուամենայնիւ սրանից յետոյ՝ նրանք տեսան, որ պաշխի²⁾ և միւս օրդայ համար բուսական մնացել էր։

Մինչև միւս գիշերը նրանք ոգու բերած ամբողջ պաշարը կերել էին։ Հետևեալ օրն Ալադղին, որը քաղցի մասին մտածելն անգամ չէր կարող տանել՝ արծաթեայ սկաւառակներից մէկը դնելով իր բաճկոնի տակ շուտով գնաց վաճառելու։

Դիմելով գէպի մի չրէայ, որին նա հանդիպեց փողոցներում. նրան մի կողմ տարաւ, դուրս բերեց սկաւառակը։ Խորամանկ չրէան առաւ զրան՝ քննեց, հէնց որ տեսաւ լաւ արծաթ էր՝ հանեց մի ոսկի իր քսակից և տուեց նրան, թէև դա սկաւառակի մէկ վաթսուներորդ արժէքի մասն էր։ Ալադղին անձկանօք ստացաւ զրաւն և վաղեց տուն, բայց ճանապարհին գնաց մի հացագործի մօտ մանրեց իր զրամը, գնեց մի քանի հացի նկանակներ և փերադարձին միացորդն յանձնեց իր մօրն, որը գնաց և առաւ բուսական պաշար մի միջոցուայ համար։ Սրանից յետոյ նրանք այս կերպն էին ապրում, մինչև հարկից ստիպուած Ալադղին վաճառեց չրէային տասներկուերորդ սկաւառակը։

²⁾ Մ. Բ. Ուշ. կէս գիշերուայ պահերի ընթրիք։

կը հատ հատ: Երբ ծախեց վերջին սկաւա-
ռակը՝ հերթն եկաւ ավսէին, որն սկաւա-
ռակներէց տասն անգամ աւելի ծանր էր և
որի համար Հրէան տուեց տասն ոսկի: Երբ
այս ամբողջ գրամները ծախսուեցին, Ալադ-
դին կրկին դիմեց ճրագին: Նա առաւ իր
ձեռքը, տնդդեց այնտեղն՝ ուր մայրը շփել էր
աւագով, ինքն ևս շփեց, խփոյն երկաց ողին
և առաց. «ի՛նչ ես ուզում գու, ես պատ-
րաստ եմ որպէս ստորակ հնազանդուելու քեզ:»

Ալադդինն առաց. «ես քաղցած եմ, մի
բիշ աւտելու բան բեր ինձ»: Դին ամերևու-
թացաւ և շուտով վերադարձաւ մի մատու-
ցարանով, նոյն թուով ծածկաւած սկաւա-
ռակներով ինչպէս առաջ՝ ցած գրեց և ան-
հետացաւ:

Երբ Ալադդին մի անգամ էլ աեսաւ, որ
իրենց պաշարը սպառուել էր, վերցրեց ըս-
կաւառակներից մինն և գնաց Հրէային գտնե-
լու, բայց մի ոսկերչի խանութի մօտով անց-
նելիս, ոսկերիչը հրաւիրեց նրան իր մօտ
և առաց. «ազնւո՛ւ ինձ թու՛մ է, որ գու Հրէ-
ային մի բան ունիս վաճառելու, որին յա-
ճախ այցելելդ տեսնում եմ, բայց թերևս
դու չես իմանում, որ նա խաբերայ մէկն է.
ես կրվճարեմ լիարժէք զին քո վաճառելի

իրերիդ կամ քեզ կ'առաջնորդեմ ուրիշ վա-
ճառականների մօտ, որոնք քեզ չ'են խտրի:»

Այս առաջարկը զրդեց Ալադդինին գորս
բերել իր բաճկոնի տակից սկաւառակն և
ցոյց աւել ոսկերչին, որը կշռեց և հաւատա-
ցրեց նրան, որ իր սկաւառակը վաթսուն ոսկի
արժէք ունի, որն առաջարկեց վճարել ան-
միջապէս:

Ալադդին շնորհակալ եղաւ նրան իր բա-
րեխղճօրէն առևտուր անելուն համար և խոս-
տացաւ, որ այնուհետեւ որեւիցէ ուրիշի մօտ
չ'գնայ: Թէպէտ Ալադդին և իր մայրն իրենց
ճրագով ունէին մի անսպառ գանձ, և նրանք
կարող էին ունենալ ամեն բան, որ եթէ
ցանկանային, այնուամենայնիւ նրանք տպ-
րում էին միևնոյն պարզութեամբ ինչպէս ա-
ռաջ: Ալադդին յաճախեց վաճառականների
խանութներ, ուր նրանք վաճառում էին ոս-
կեհուռ և արծաթեայ բանուածքներով հան-
դերձեղէններ, կտաւներ, մետաքսեայ կերպաս-
ներ և գոհարեղէններ: Նա շատ անգամներ մա-
նակցելով վաճառականների խօսակցութեանց՝
ծանօթացաւ աշխարհի գործերի հետ, որի
չնորհիւ յառաջագիմելու ցանկութիւն յղացաւ:
Պահարավաճառների հետ իր ունեցած ծա-
նօթութեամբ նա խմացաւ, որ իր հաւաքած

պատուները զուսուրուած ապակիների փոխարէն մեծագին զոհարներ էին, բայց նա խոհեմութիւն ունէր ոչ ոքի չ'իշելու այս զաղտնիքը:

Մի օր երբ Ալադդին շրջում էր քաղաքում՝ լսեց, որ մունետիկ մի հրաման էր յայտարարում ժողովրդին՝ փակուել իրենց տներում և խանութներում, որովհետեւ Սուլթանի դուստր իշխանուհի Բուդիր բաղնիք էր գնալու և վերադառնալու: Այս հրամանն Ալադդինին աւելի զրդեց տեսնելու իշխանուհու երեսն և նա որոշեց թաքնուել բաղնիսի դրան ետեւ, այնպէս՝ որ կարող էր լաւ տեսնել նրա երեսը: Իշխանուհու գալուց աւաջ նա թաք կացաւ բաղնիսի դրան մօտ: Նա շրջապատուած էր տիկիներին և նաժիշտներին՝ մեծ բազմութեամբ, որոնք երկու կողմերից և յետեից զնում էին: Երբ նա հասաւ բաղնիսի դուռը՝ վերցրեց քօղը՝ պատահութիւն տալով Ալադդինին իր երեսը լիովին տեսնելու: Իշխանուհին մի նշանաւոր զեղեցկուհի էր, նրա աչքերը մեծ, վառ և փայլուն, նրա ժպիտը դիւթող:

Չարմանալի չ'է ուրեմն, որ Ալադդին շրջաւ և դիւթուեց: Իշխանուհու անցնելուց և բաղնիս մտնելուց յետոյ՝ նա յետ դարձաւ

և գնաց տունը: Նրա մայրը նրան սովորականից աւելի մտածկոտ և տխուր նկատեց. ուստի հարցրեց թէ՛ ի՞նչ է պատահել նրան, չ'լինի՞ թէ հիւանդ է: Ապա նա իր մօրը պատմեց և եզրակացրեց յայտնելով. «ես այնքան եմ սիրում իշխանուհուն, որ չ'եմ կարող արտայայտել և որոշել եմ, որ նրա ձեռքը խնդրեմ Սուլթանից:»

Ալադդինի մայրը զարմացքով լսեց իր տղի պատմածը, բայց երբ լսեց իշխանուհու հետ պսակուելու մասին, նա բարձրաձայն ծիծաղեց և ասաց. «չ'լինի՞ թէ գժուել ես.» «հաւատացնում եմ քեզ մայրիկ,» ասաց Ալադդին, «որ ես խենթ չ'եմ, այլ բոլորովին զգաստ, ես որոշել եմ խնդրել Սուլթանի դստեր ձեռքը, դրա յաջողութեան համար անյոյս էլ չ'եմ: Ես ունեմ հրաշալի ճրագի և մատանու ստրուկներն, որոնք կ'օգնեն ինձ և զու գիտես թէ ի՞նչպիսի ոյժ է նրանց օգնութիւնը: Ես ունեմ նաև մի ուրիշ զաղտնիք քեզ ասելու, այն ապակու կտորներն որ ես քաղել եմ ստորերկրեայ պալատի պարտէզի ծառերից՝ մեծագին զոհարներ են:

Բազդադում գտնուած բոլոր թանգազին քարերը չ'է կարելի համեմատել իմի մեծութեան և զեղեցկութեան հետ: Հաւատարի

եմ զըրանցից պատրաստած մի նուէր կ'ապահովացնի Սուլթանի չնորհը: Գու՞տնեա մի մեծ յարմար սկաւառակ, վերկալ բեր և թող տեսնենք ի՞նչպէս կերելան նրանք՝ երբ կարգին չարենք զրա մէջ, իրենց զանազան գոյների համեմատ:» Արագդինի մայրը բերաւ 2 ինական սկաւառակն և ինքը զուրս բերեց զոհարներն երկու քտակներից, որոնց մէջն էր պահել, և ապա տեղաւորեց կարգաւ ըստ իր ճաշակի:

Արագդինի մայրը բաջալերուեց այն շրքեղ զոհարները տեսնելիս, բայց և օոսկաց, թէ մի՞ գուցէ այդ մեծ նուիրաբերութեամբ իր սրդին մասնուի, վերջապէս նա կատարեց սրդու խնդիրն և խոստացաւ հետեւեալ առաւօտեան չուտով զնալ Սուլթանի պալատը:

Արագդինն արեւածագից առաջ ելաւ քնից, արթնացրեց իր մօրը՝ ստիպելով նրան զնալ Սուլթանի պալատը. և եթէ կարելի էր ընդունելութիւն գտնէր նախքան մեծ վէդիրի և պալատականների դիւանում ներկայանալը, ուր Սուլթանը ամեն օր որոշ ժամին ներկայ է գտնուում:

Մայրը վերցրեց 2 ինական սկաւառակը, որի մէջ զրել էին զոհարները մի օր առաջ, և զնաց զէպի Սուլթանի ապարանքը: Երբ

հասաւ զարպանների մօտ՝ թէպէտ ժողովրդի բազմութիւնը մեծ էր բայց նա կարողացաւ զնալ դիւանատուն, մի ընդարձակ սրահ, որի մուտքը շատ հոյակապ էր: Այդտեղ նա կանգնեց Սուլթանի և մեծամեծների առաջ, որոնք նստած էին խորհրդի նրա աջ և ձախ կողմեր: Ջանազան գործեր կային, որոնք ըստ կարգի վիճաբանուեցան և զատուեցին մինչև, որ նիստը վերջացաւ: Սուլթանն ելնելով վերադարձաւ իր բաժանմունք սպասարկութեամբ պետական նախարարների: Արագդինի մայրը տեսնելով Սուլթանի հեռանալն և ամբողջ ժողովրդի ցրուելը, ճշաիւ հասկացաւ, որ Սուլթանն այդ օրը կրրկին նստերու չ'էր, ուստի որոշեց զնալ տունը, տունը հասնելիս չափազանց պարզամտութեամբ ասաց. «որդի Սուլթանին տեսայ, բայց նա այնքան էր զբաղուած իրեն չրջապատողներով, որ նրան խղճացի ես և զարմացայ նրա համբերութեան վրայ:»

Վերջապէս հաւատում եմ որ նա իրօք հոգնած էր, օրովհետև նա յանկարծ վերկացաւ և չ'էր լսում մեծ բազմութեան, որոնք նախապատրաստուել էին խօսել նրա հետ: Բայց նա հեռացաւ որին ես չստ հաւանեցայ, ճիշտ որ՝ ես ամբողջ համբերութիւնս

կորցրի, նա չափազանց հոգնած էր այնքան երկար կանգնելով: Սակայն վնաս չ'ունի, ես դարձեալ կ'երթամ, գուցէ այս անգամ Սուլթանն այնքան զբաղուած չ'լինի:» Ալադդինի մայրը գնաց վեց անգամ որոշեալ օրերում, կանգնեց Սուլթանի ճիշտ դէմն ու դէմը, բայց յաջողութիւնը քիչ էր առաջին առաւօտուայ պէս: Վեցերորդ օրն երբ վերջապէս Սուլթանը վերադարձաւ իր առանձնարանը, առաջ իր մեծ վէզիրին. «ես քանի անգամ է, որ նկատում եմ մի ինչ-որ կնոջ անձեռոցի մէջ ծրարած մի քանի բաներով, որը շարունակ գալիս է ամէն օր ունկնդրութեանս արժանանալու: Եթէ մեր յաջորդ ունկնդրութեան գալու լինի չ'մոռանաք նրան ինձ մօտ կանչելու, որպէսզի իմանամ թէ ի՞նչ է ուզում նա:»

Յաջորդ ունկնդրութեան օրն երբ Ալադդինի մայրը գնաց, և ըստ սովորութեան կանգնեց Սուլթանի դէմը՝ մեծ վէզիր կանչելով գայիսոռակրին մատնանիչ արեց Ալադդինի մօր վրայ, և հրամայեց բերել Սուլթանի մօտ, կիներ հետեւեց և երբ մօտեցաւ Սուլթանին, վերջինս առաջ. «բարի կին, ես քանի օրեր է որ նկատել եմ քեզ կանգնելիս դիւանի սկզբից մինչև վերջ. ի՞նչ գործն է

քեզ բերում այստեղ:» Այս խօսքերից յետոյ Ալադդինի մայրը երկրպագեց և բարձրանալով առաջ. «թագաւորների թագաւոր, Ձեզանից ներողութիւն եմ խնդրում իմ համարձակ աղերսներիս համար, խնդրում եմ հաւատարիացրէք որ ներում էք ինձ:» «լաւ,» պատասխանեց Սուլթանը, «ես կրնե՞րեմ քեզ ինչ էլ լինելու լինի այդ, խօսիր համարձակ:» Ալադդինի մայրն այս բոլոր նախազգուշութիւնները գործ դրեց, որովհետեւ վախենում էր թագաւորի բարկութիւնից, յետոյ անկեղծօրէն յայտնեց նրան այն յանձնարարութիւնը, որի համար սղարկել էր իրեն որդին:

Թագաւորն ականջ դրեց առանց ամենափոքր բարկութեան, սակայն նախքան որեւէ պատասխանի, հարցրեց նրան թէ այն ի՞նչ է որ նա անձեռոցում կապած ունի: Նա վերցրեց Չինական սկաւառակը՝ բացեց և տուեց թագաւորին, որը շատ զարմացաւ երբ տեսաւ թէ՛ ի՞նչ մեծ, գեղեցիկ և թանկագին գոհարներ էին:

Ի վերջոյ երբ նա ինքն իրեն եկաւ, ընդունեց Ալադդինի մօր ձեռքից նուէրն ստելով. «ի՞նչ պատուական, ի՞նչ գեղեցիկ,» բոլոր գոհարները հիացմամբ շօշափելուց յետոյ, նա զարձաւ իր մեծ վէզիրին և ա-

սաց. «անձ, սքանչացիր, գարմացիր և խոտ-
տովանիր, որ քո աչքերով երբէք տեսած
չես անշտան շքեղ և անշտան գեղեցիկ գո-
հարներ:» Վէզիրն հիացաւ: «Անձ,» շարու-
նակեց Սուլթանը, «ինչ ես ասում գու մի
այսպիսի նուէրի համար, արդեօք իմ իշխա-
նունի դատերս արժանի չ'է, և մի՞թէ ես
չ'պէտք է իմ աղջիկը տամ անպիսի մէկին,
որը նրան գնահատում է այսքան մեծ գնով:
«Անշուշտ» պատասխանեց մեծ վէզիրն, «այդ
նուէրն արժանի է իշխանունուն, սակայն
խնդրում եմ Ձերդ վեհափառութիւնից երեք
ամիս շնորհել ինձ՝ Ձեր սրտումը կայաց-
նելուց առաջ: Յուսով եմ, որ նախքան այդ
ժամանակն օրդիս, օրին Ձերդ շնորհին
արժանացրել էք կըկարողանայ պատրաստել
մի աւելի ազնիւ նուէր քան Ալադդինինը,
որը Ձերդ վեհափառութեան բոլորովին ան-
ժանօթ է:»

Սուլթանը խոտտացաւ կատարել նրա
խնդիրն, իսկ կնոջն ասաց. «բարի կին, գնա
տունն և ասա օրդուդ, որ ես համաձայնում
եմ քո ինձ արած առաջարկութեանը, բայց
ես զեռ մինչև երեք ամիս չ'եմ կարող իմ իշ-
խանունի դատերս ամուսնացնել, այդ ժամա-
նակնակը լրանալիս կրկին հի:» Ալադդի-

նի մայրը տուն վերադարձաւ շատ աւելի
գոհ քան թէ ինքն էր սպասում, և ասաց իր
օրդուն, որ ինքը զիջող պատասխան էր լս-
տացել Սուլթանի բերնից, և որ ինքը կրկին
պիտի գնար պարտադր երեք ամսից յետոյ:
Ալադդինն ինքն իրեն մարդկանցից ամե-
նաերջանիկն զգաց՝ երբ լսեց այս լուրը,
շնորհակալ եղաւ իր մօրն այդ գործում իր
կրած նեղութեան համար, որի բարի յա-
ջողութիւններն այնքան մեծ կարևորութիւն
ունէին իր հանգստութեան համար, նա համ-
րում էր անցնող շաբաթներ, օրեր և մին-
չև անգամ ժամեր: Երբ գրեթէ երեք ա-
միսը լրացաւ, իւզն սպանած լինելով մայրը
գնաց մի քիչ գնելու, որը շանկարժ տեսաւ
քնդհանուր ցնծութիւն, տները զարդարուած
էին ոստերով, մետաքսներով, գորգերով, և
ամեն ոք աշխատում էր ցոյց տալ ուրախու-
թիւն իր կարողութեան համաձայն: Փողոց-
ները հեծեալ պաշտօնեաների բազմութեամբ
լիքն էին, իւրաքանչիւր պաշտօնեայ չըջա-
պատուած հետևակ խմբերով:

Ալադդինի մայրը հարցրեց իւզավաճառ-
ուն թէ «ինչ է նշանակում հատարակաց
հանգէսների այսքան պատրաստութիւնները:
«Ո՞րտեղից ես գալիս բարի կին,» ասաց նա,

«որ չ'ես խմանում գիշերս մեծ վէզիրի որդին ամուսնանում է արքայադուստր իշխանուհի Բուզիրի հետ: Այս պաշտօնեաներն, որոնց դու տեսնում ես, օգնելու են հարսանեկան թափօրը դէպի պալատը տանելու, ուր արարողութիւնը պիտի կատարուի:» Ալադդինի մայրը լսելով այս՝ շուտով վազեց տունը: «Որդի», ազազակեց նա, «դու կորած ես, ոչնչացաւ թագաւորի դատարկ խոստումը: Այս գիշեր մեծ վէզիրի որդին կ'ամուսնանայ իշխանուհու հետ:» Ալադդինը շանթահարուեց, բայց ինքն իրեն մտաբերեց ճրագն ինչպէս և ոգին, որը խոստացել էր հնազանդուել իրեն, և առանց հայհոյելու Սուլթանին, մեծ վէզիրին կամ նրա որդուն, վճռեց արգելել ամուսնութիւնն եթէ հնարաւոր է: Երթալով իր սենեակը, վերցրեց ճրագը, շփեց առաջուան պէս նոյն տեղն, երբ անմիջապէս ոգին երևաց և ապաց նրան,» ի՞նչ ես ուզում, ես պատրաստ եմ հնազանդուել քեզ որպէս ստրուկդ ինքս և ճրագի միւս ստրուկները: «Լսիր ինձ,» ասաց Ալադդին՝ «Սուլթանի աղջիկն, որ խոստացուել էր ինձ որպէս հարսնացու, պսակում է այս գիշեր մեծ վէզիրի որդու հետ: Բեր ինձ մօտ երկուսին էլ այստեղ

արարողութիւնից անմիջապէս յետոյ: «Տէր» ասաց ոգին, «հնազանդում եմ քեզ:»

Ալադդին ճաշեց իր մօր հետ՝ ինչպէս նրանք սովոր էին, և յետոյ իր առանձնարան գնաց և նստաւ, սպասելով ոգու վերադարձին համաձայն իր պատուէրների: Նոյն ժամանակ հանդէսներն ի պատիւ իշխանուհու ամուսնութեան՝ մեծ շքով կատարում էին Սուլթանի պալատում:

Վերջապէս արարողութիւնն աւարտեցաւ, և իշխանուհին ու մեծ վէզիրի որդին վերադարձան իրենց համար պատրաստուած առանձնարան:

Հէնց որ նրանք մտան թէչէ՝ ու սպասուորներին զեռ հազիւ էին արձակել, ճրագի հաւատարիմ ստրուկն ՚ի մեծ առջութիւն և ՚ի սոսկումն հարսի և փեսայի՝ բռնեց երկուսին էլ մի աներևոյթ ուժով փոխադրեց նրանց Ալադդինի սենեակը: «Հեռացրո՛ւ փեսային,» ասաց Ալադդին ոգուն, և «պահիր նրան որպէս բանդարկուած մինչև վաղ արշալուսին և յետոյ վերադարձիր նրա հետ միասին այստեղ:» Երբ Ալադդին մնաց իշխանուհու հետ միայնակ, նա աշխատեց մեղմացնել նրա երկիւղն և բացատրեց նրան իր թագաւոր հօր կատարած դաւա-

ճանութիւնն իր վերաբերմամբ:

Ինչեիցէ նա խոստացաւ ըստ կարելոյն պատուով վարուել իրեն հետ: Արշալուսի որոշեալ ժամին՝ ոգին երևաց, յետ բերելով փեսային: Ալադդինի հրամանի վերայ նա տեղափոխեց հարսին և փեսային միեկնոյն աներևոյթ զօրութեամբ Սուլթանի պալատը: Միեկնոյնը նորից պատահեց միւս գիշերն ու միեկնոյն անախորժութեամբ անցաւ գիշերը, նրանք յետ փոխադրուելին Սուլթանի պալատը: Դեռ հագիւ նրանք գնացել էին իրենց առանձնարանն՝ երբ Սուլթանն եկաւ իր դստեր հետ հաճոյախօսելու համար, որը պատմեց նրան բոլորն ինչ, որ պատահել էր: Սուլթանն Այս տարօրինակ լուրերը լսելով խորհրդակցեց մեծ վէզիրին հետ, որից իմանալով որ իր որդին տեղի վատ կերպով խոշտանկուած էր մի անտեսանելի գործող ձեռքով, վրձուեց լուծել ամուսնութիւնն և դադարեցնել բոլոր հանգէսներն, որոնք պիտի տնկին դեռ միջանի օրեր: Այս յանկարծակի փոփոխութիւնն, որ Սուլթանի մտքում տեղի ունեցաւ, զանազան կարծիքների և ասկետների պատճառ գարձաւ: Ոչ ոք զիտէր բացի Ալադդինից զագտնիքն, որն ամենայն

զգուշութեամբ ծածկում էր, ոչ Սուլթանն և ոչ էլ մեծ վէզիր, որոնք մոռացել էին Ալադդինն և իր խնդիրն ամենապղտիկ կատարածն անգամ չ'ունէին, որ Ալադդինը մատուներ հարսին ու փեսային պատահած տարօրինակ արկածներում: Հէնց այն օրն, որ Սուլթանի խոստացած երեք ամիսը լրացաւ, Ալադդինի մայրը զնայ պալատն և կանգնեցաւ զիւանի նոյն տեղում: Թագաւորը նրան կրկին ճանաչեց և առաջարկեց իր վէզիրին նրան բերել իր մօտ:

Երկրպագելուց յետոյ ասաց կինը, «Արքա, ես եկել եմ երեք ամիս լրանալուց յետոյ, որ խնդրեմ Զեղանից կատարել Զեր խոստումն, որ արել էք որդուս վերաբերմամբ:» Սուլթանը քիչ էր կարծում, որ Ալադդինի մօր խնդիրը կարող էր լուրջ խնդիր դառնալ և որի մասին երբեք կրկին խօսք լինել: ապա խորհուրդ արեց իր վէզիրի հետ, որը թելադրեց թէ՛ Սուլթանը պէտք է այնպիսի պայմաններ կապի իր դստեր ամուսնական խնդրի հետ, որ ոչ ոք յետնետաներից, ինչպէս Ալադդին, չ'կարողանան կատարել: «Քարի կին», ասաց Սուլթանը, «ուղիղ է, որ թագաւորներ իրենց խօսքի տէր պէտք է լինեն, ինքս էլ պատրաստ եմ խօսքս

պահել ու քախտաւորեցնել որդուդ ամուսնացնելով իշխանունի դստերս հետ: Բայց չ'եմ ամուսնացնի առանց նախքան որդուդ միքանի փորձերի ենթարկելու և խմանալու թէ արդեօք կարող է արքայաժայել կերպով ապրել, դու կարող ես ասել նրան, որ ես կրկատարեմ իմ խոստումս հէնց որ նա կուղարկի ինձ քառասուն ոսկեայ մատուցարան լիք միևնոյն տեսակ գոհարներով, որոնց նման արդէն ինձ նուիրել էք:

Դրանց պէտք է բերեն նոյն թուով սև ստրուկներ՝ առաջնորդուած բազմաթիւ երիտասարդ, սպիտակ, գեղեցիկ ստրուկներով, որոնք չքեղօրէն հագնուած պէտք է լինեն: Այս պայմաններով ես պատրաստ եմ տալ իմ իշխանունի դստերս նրան:

Գնա և առնա նրան սրանք, ես կ'ստղասեմ մինչև դու բերես իմ պատասխանը:» Ալադդինի մայրը վերադարձաւ: Ճանապարհին ինքն իրեն ծիծաղեց իր որդու յիմար երեւեակութեան վերայ: «Ո՛ւր» ասաց նա, «կարող է գլուխը բազմաթիւ ոսկեայ ափսէներ և այնքան թանկագին քարեր, որ նրանց լցնի: Դա իր կարողութիւնից դուրս է բոլորովին:» Երբ տուն եկաւ այսպիսի մտքերով պաշարուած՝ ասաց Ալադդինին իր Սուլթանի հետ ունեցած

տեսակցութեան և պայմանների մասին, որոնցով կրհամաձայնէր ամուսնացնել իր դստերը: «Սուլթանը սպասում է քո պատասխանին անմիջապէս, բայց ես հաւատում եմ, որ նա կարող է բաւական երկար սպասել:»

«Ոչ այնքան երկար մայրիկ, ինչպէս ենթադրում ես,» պատասխանեց Ալադդին: «Այդ պահանջը մի չնչին բան է: Ես իսկոյն բաւականութիւն կրտամ նրա խնդրին:»

Ալադդին գնաց իր սենեակն և կանչեց ճրագի ոգուն ու պահանջեց պատրաստել անմիջապէս նուէրն և ներկայացնել նախքան Սուլթանի առաւօտուայ ունկնդրութիւնը: Ոգին ցոյց տուեց իր պատրաստակամութիւն ճրագը սեփականացնողին՝ (Ալադդինին) և աներևութացաւ: Կարճ ժամանակում քառասուն հոգուց բաղկացած մի շարք սև քտրուկներն՝ առաջնորդութեամբ միևնոյն թուով սպիտակ ստրուկների՝ երեւցին Ալադդինի բնակարանի դիմաց:

Իւրաքանչիւր սև ստրուկը՝ կրում էր իր գլխի վրայ մի ոսկեղէն մատուցարան լիք մարգարիտներով, ադամանդներով, յակինթներով և զմրուիտներով: Ապա Ալադդին դիմեց իր մօր, «Տիկին, աղաչում եմ՝ ժամանակ չ'կորցնէք, նախքան Սուլթանի և դիւանի վերկենալը՝ կր-

ցանկայի, որ դուք վերադառնալիք պալատն այս նուէրներով, որոնք ինձանից պահանջում են իբրեւ օժիտ իշխանութեան հետ ամուսնանալու համար, թող նա սրանով տեսնի թէ ես ինչքան ջերմ եւ անկեղծ ցանկութիւն ունեմ իր դատեր հետ ամուսնանալու պատուին արժանանալ:» Հէնց որ այս շքեղ թափօրն Ալագլինի մօր տաջնորդութեամբ իրենց տնից գէպի պալատը սկսաւ քաշել, ամբողջ քաղաքը լցուեց ժողովրդի բազմութեամբ: Այս մեծ տեսարանը գիտելու փափաքով: Իւրաքանչիւր ստորակի շնորհալի ընթացքը, գոհարազարդ փայլուն գօտիներն եւ թանգագին քարերով սրայծառ ցլուխներն իրենց փաթթոցներում, ամենամեծ հիացումը պատճառեցին: Ճիշտ որ՝ ոչինչ չէր տեսնուած Սուլթանի պալատում այսքան գեղեցիկ եւ փայլուն: Երբ Սուլթանին յայտնուեց թափօրի մօտենալը, պատուէրներ տուեց ընդունել նրանց, նրանք գնացին գիւղանասրանի միջով լուկարգապահութեամբ, մի մասը գէպի աջ եւ միւսը գէպի ձախ դառնալով: Սուլթանի զանի շուրջ մի կիսաբոլորակ կազմելուց յետոյ, սեւ ստրուկները գրին ոսկեղէն մատուցարաններ գորգերի վրայ, երկրպագեցին ճակատները գորգերին

քսելով, սպիտակ ստրուկներն ետնոյնն արին: Երբ նրանք բարձրացան՝ բացին տափէներն եւ ապա կանգնեցին բոլորն եւ ձեռքներն իրենց կրծքերին խաչած: Միհնոյն ժամին Ալագլինի մայրն տաջացաւ զանի ստրկատակ եւ երկրպագելով ասաց Սուլթանին. «Արքայ, իմ որդիս այնպէս է իմանում, որ այս ընծաները շատ աննշան են իշխանութեան պատւին համապատասխանելու: Բայց եւ այնպէս՝ յայս ունի, որ Ձերդ վեհափառութիւն կ'ընդունի նրանց եւ իշխանութեան հոճերի կը դարձնի, ըստ որում նա ջանաց կատարել բոլոր պայմաններն, որ դուք տաջարկել էիք:»

Սուլթանը յազթահարուած այսպիսի անքայտալայել շքեղ տեսարաններէց՝ առանց տարակուսանքի պատասխանեց Ալագլինի մօր խօսքերին, «Քնն եւ տուն որդուդ, որ ես սպասում եմ գրկաբաց ընդունել նրան՝ եւ որքան նա աւելի շտապի ընդունել իմ ձեռքից իշխանութիւն դոտերս՝ այնքան աւելի մեծ հոճոյք կը պատճառի ինձ:» Հէնց որ Ալագլինի մայրը վերադարձաւ, Սուլթանը վերջացրեց ունկնդրութիւնն՝ եւ իր գահից վերկենալով, հրամայեց իշխանութեան սպասաւորներին, որ գան տաննն ափսէներն իրենց ափրուհու օթեակն, ուր նա գնաց գննելու

նրանց իր դատեր հետ միասին՝ իր պարապ ժամին: Ուխտուն ստրուկներին առաջնորդեցին պալատը: Սուլթանն իշխանունհուն պատմեց նրանց շքեղ զգեստների մասին, պատվիրեց նրանց բերել նրա օթեակի առաջ, որ նա կարողանար տեսնել լուսամուտի վանդակների միջով համոզուելու համար, որ ինքը չ'էր չափազանցրած նրանց մասին: Միևնոյն ժամին՝ Ալադղինի մայրն էլ տունը հասաւ: «Որդի,» ասաց նա, «դու կարող ես ուրախանալ, որ հասար քո սրտի մուրազին: Սուլթանը յայտնեց, որ կրպակուես իշխանունհուն հետ, նա սպասում է քեզ անհամբեր: Ալադղին շատ կարճ պատասխանեց և վերադարձաւ իր սենեակն, ուր նա շփեց իր ճրագն, որ իսկոյն երևաց հնազանդ ողին: «Ոգի,» ասաց ալադղին, փոխադրիւր ինձ իսկոյն մի բաղնիս և բեր ինձ համար մի ձեռք ամենաշքեղ հանդերձ, որի նման երբէք հազած չ'լինի ոչ մի թագաւոր: Հազիւ բերնից դուրս էր եկել խօսքերը, որ ոգին անաեսանելի դարձրեց և փոխադրեց նրան մի բաղնիս, շինուած ամեն տեսակ գոյնի սիրուն մարմարիտնից. մի շքեղ և ընդարձակ սրահ էր՝ ուր տկորրուեց առանց ոչոքից տեսնուելու: Ապա նա լաւ լուացուեց ու

շփուեց զտնազան անուշահոտ ջրերով: Ջանազան առտիճանի տաքութիւններից անցնելուց յետոյ, նա դուրս եկաւ միանգամայն առաջունից մի տարբեր մարդ: Իր մօրթն աջնալէս մաքուր էր՝ ինչպէս մի երեխայի, իր անձը թեթև և ազատ, և երբ վերադարձաւ սրահը, նա գտաւ փոխանակ իր աղքատիկ շորերին մի ձեռք շքեղ հանդերձ, որի վրայ ինքն ապչեց: Ոգին օգնեց նրան հագնել՝ և յետ փոխադրեց նրան իր սեփական սենեակն, ուր խնդրեց նրանից թէ՛ ունէ՞ր ուրիշ հրամաններ: «Այո,» ասաց Ալադղին՝ «բեր ինձ մի նժոյգ, որ զերազանցէ իր զեղեցկութեամբ և լաւութեամբ: Սուլթանի ախոռում պտնուած տմենալաւին, համապատասխան թամբով ու սանձով:»

Բերել նաև քսան ստրուկներ, այնպէս հագնուած՝ ինչպէս Սուլթանի նուէր տանողներն՝ իմ կողքերով քայլելու և հետևելու ինձ. և ուրիշ քսան հոգի էլ երկու շարքով առաջիցս գնալու համար: Բացի սրանցից մօրս համար բեր վեց ստրուկներ՝ ճոխապէս հագնուած, որ ուղատաւորեն նրան: Ես ուզում եմ նաև տասն հազար ոսկիներ՝ տասն առանձին քսակներով: Գնա՛ և ըշտապիր:» Հէնց որ Ալադղին տուեց այս

պատուէրներ, սպին աներևութացաւ. բայց իսկոյն վերադարձաւ պահանջնուած ձխով ու քառասուն ստրուկներով, որոնցից տասը կր-
լում էին ամեն մէկը մի քսակ իր տասն հա-
զար լիբայով, և վեց ստրկուհիներ, որոնց
ամեն մէկը կրում էր իր գլխի վերայ Ալադ-
զինի մօր համար մի տարբեր տեսակի հա-
վուստ, ծրարած մի-մի արծաթաճիւղ մե-
տաքսեայ ծրարներում, և ներկայացրին Ալադ-
զինին:

Նա ներկայացնելով վեց ստրկուհիներն
իր մօրն՝ ասաց նրան, հազուտուններն իր գոր-
ծածութեան համար էին բերուած: Տասը քը-
սակներից Ալադզին չորսն առաւ և իր մօրը
տուեց. միւս վեցը՝ թողեց բերող ստրուկնե-
րի ձեռքը՝ պատուիրելով նրանց բուռ բուռ
թափել ժողովրդի մէջ՝ Սուլթանի պալատը
գնալիս: Եւ նրանց հրամայեց իր առաջից
զնալ, երեքն աջից՝ երեքն էլ ձախից: Երբ
որ Ալադզին այսպէս պատրաստեց իր առա-
ջին տեսակցութեան համար՝ նա արծաթեց
սզուն, և հեծաւ իր նժուգը, սկսաւ գնացըը:
Թէպէտն նա առաջ երբէք ձի հեծած չ'էր,
բայց և այնպէս՝ այնքան շնորհալի երեաց,
որ ամենափորձուած ձիասորք կարող էր նա-
խանձել նրան:

Ժողովուրդն՝ որի միջով անցնում էր,
կեցցէների աղաղակներով օգը թնդացնում
էր, մանաւանդ երբ ամեն անգամ վեց քը-
սակների ստրուկները բուռ բուռ ոսկիներ
էին տեղացնում ժողովրդի մէջ:

Ալադզին պալատը հասնելիս՝ Սուլթանը
զարմուցաւ տեսնելով, որ իրենից աւելի ճախ
և շքեղօրէն հագնուած էր՝ քան երբեիցէ
ինքն էր հագել: Նրան շատ ազդեց նաև
Ալադզինի գեղեցիկ դէմքը և փռեմ լնթաց-
քը, որ այնքան անսպասելի էր նուազաւ գա-
տակարգին պատկանող Ալադզինից:

Սուլթանն ուրախութեամբ գրկեց Ալադ-
զինին, որ ուզում էր իրեն նետել նրա ու-
ների առաջ՝ որը բռնեց և նստեցրեց իր գա-
հի մօտ: Քիչ յետոյ առաջնորդեց նրան
փողարների և ամեն տեսակ նուագածու-
թիւնների ձայներով մի շքեղ խնջուքի, ուր
Սուլթանն և Ալադզին ճաշեցին առանձին,
պետութեան աւագանիներն իւրաքանչիւրն
իր կարգի և աստիճանի համեմատ՝ նստեցին
տարբեր սեղանների վերայ:

Ճաշից յետոյ Սուլթանը կոչեց գլխաւոր
դոգլին և հրամայեց նրան գրել մի ամուսնա-
կան պայմանագիր իշխանուհի Բուդիրի և Ալադ-
զինի միջև: Երբ պայմանաթուղթը պատրաս-

տուեց, Սուլթանը հարցրեց Ալադդինին թէ՛ ար-
դեօք կ'ուզէ՞ր մնալ պալատը՝ կատարելու այդ օր
պտակի արարողութիւնները: «Արքայ,» ասաց
Ալադդին, «թէպէտ մեծ է իմ անհամբերու-
թիւնն ընդունելու Ձերդ վեհափառութեան
ինձ չնորհած պատիւները՝ բայց և այնպէս
ինդրում եմ Ձեզանից՝ թոյլատրել ինձ
նախ կառուցանել Ձեր իշխանուհի դստեր
պատուին վայել մի պալատ, նրան ընդու-
նելու համար: Խնդրեմ չնորհել ինձ բաւա-
կանաչափ գետին՝ ձեր պալատի մօտ, ես
իմ ճիգը գործ կըզնեմ շուտով աւարտել:

Սուլթանն՝ Ալադդինին չնորհեց իր խնդ-
րածն՝ որից յետոյ վերջինս մնաս բարով
ասաց՝ այնքան քաղաքավարութեամբ, որ
կարծես միշտ պալատումն էր ապրել և մե-
ծացել: Ալադդին տուն վերադարձաւ ժողո-
վրդի կեցցէների միջով, որոնք ցանկանում
էին նրան երջանկութիւն և յաջողութիւն:
Հէնց որ ձիուց իջաւ առաւ ճրագն՝ և ոգուն
կոչեց ըստ սովորութեան, որն իսկոյն ցոյց
տուեց իր պատրաստակամութիւնը: «Ոգի,»
ասաց Ալադդին, իշխանուհուն ընդունելու
համար մի յարմար պալատ չինի՞ր: Թո՛ղ նրա
նիւթերը լոկ ամենազեղեցիկ մարմարից լի-
նեն, թո՛ղ պատերը շարուած լինեն համակ

սակեայ և արծաթեալ ազիւսներով մէջէ-մէջ:
Թո՛ղ իւրաքանչիւր ճակատը պարունակի վեց
լուսամուտներ և թո՛ղ լուսամուտների վան-
դակները՝ բացի մէկից որ պէտք է կիսատ
թողնուի՝ զարգարունն ազամանդներով, յա-
կինթներով և զմրուխտներով՝ այնպէս, որ
նրանք գերազանցեն աշխարհիս մէջ տեսնու-
ած նոյնատեսակ բաներ:

Թո՛ղ պալատի դիմաց լինի ներքին բակ,
նաև մի պարտէզ, բայց ամենից տելի՝ պատ-
րաստի՛ր մի ապահով գանձատուն և լցրո՛ւ
սկով ու արծաթով: Թո՛ղ այնտեղ լինեն նաև
խոհանոցներ և շտեմարաններ, ախոռներ ա-
մենասիրուն ձիերով, ձիապաններով, պաշտօ-
նեաներով, ծառաներով և ստրուկներով, եր-
կու սեռից ևս՝ կազմակերպելու մի շքա-
խումբ Իշխանուհու և ինձ համար: Գնա՛ և ի-
րագործիր ուզածներս:» Արևն արգէն մտել
էր՝ երբ Ոգուն հրամաններ տուեց: Հեռեւեալ
առաւօտ՝ արևածագին ներկայացաւ, կատա-
րած լինելով Ալադդինի յանձնարարութիւն-
ները, փոխադրեց նրան բողբոսապետ իր շի-
նած պալատը: Ոգին առաջնորդեց նրան բո-
լոր բաժանմունքները, նա տեսաւ, որ իր
պատուէրները կատարուել են: Երբ Սուլթա-
նի գանապտհներն և կան դարպասներ բանա-

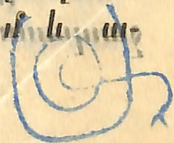
լու՝ ապուշ կտրեցան տեսնելով թէ ինչպէս
կատարել պարտէզը լցուել էր հոյակապ որ-
ւորով ու մի շքեղ գորգ փռուած էր ամ-
բողջ ճանապարհի երկարութեամբ մինչև
Սուլթանի պալատը: Նրանք պատմեցին մեծ
վէզիրին օտարտոի լուրերը՝ նա էլ յայտնեց
Սուլթանին, որ բացազանչեց. «դա Ալադդի-
նի պալատը պէտք է լինի, որ թողլատրեցի
չինելու զստերս համար: Նա ցանկացել է մեզ
զարմացնել, թողէք տեսնենք դա ի՞նչ հրաշք
է, որ միայն մի գիշերուալ մէջ կատարուեց»:

Ալադդինն Ոգու ձեռքով տարուեց իր
օեփական տուն, խնդրեց իր մօրից գնալ Իշ-
խանուհու մօտ և ասել նրան, որ իր ընդունելու-
թեան համար պալատը պատրաստ կըլինի
երեկոյեան: Ալադդինի մայրը գնաց իր բա-
տրկուհիների սպասարկութեամբ նոյն կար-
գով ինչպէս նախընթաց օրը: Իշխանուհու
բնակարան հասնելուց քիչ յետոյ՝ Սուլթանն
էլ ներս եկաւ զարմացաւ, տեսնելով նրան
այս անգամ իր աղջկանից աւելի շքեղօրէն
զուքուած, որին նա ճանաչել էր հատարակ
չորերում: Այս հանգամանքն Ալադդինի մա-
ռինն աւելի լուս զազափար կազմել տուեց
այս անգամ, որ այդպէս էր խնամում իր
մօրը՝ մասնակից անելով նրան իր հարս-

տութեան և փառքին: Մօր մեկնելուց քիչ
յետոյ՝ Ալադդինը հեծնելով իր նժույգը, սպա-
սարկութեամբ իր շքախմբի, բաժանուեց հօ-
րենական անից ընգմիշտ՝ ու գնաց պալատը
միենայն շքով ինչպէս նախորդ օրը: 2՝ մաս-
ցու հետը տանել հրաշալի ճրագը, սրին էր
պարտական իր ամբողջ բարեբախտութիւնը.
նշ էլ մոռացաւ գնել մատր մատանին, որը
աղուած էր իրեն որպէս քալիման:

Սուլթանը հիւրասիրեց Ալադդինին փառաւոր
կերպով, գիշեր պտակի արարողութիւնը վեր-
կերպիս՝ Իշխանուհին իր հօր ձեռքը համ-
բուրելով հեռացաւ: Նուագածուների խմբեր
առաջնորդեցին թափօրը հետևորդ հարիւր
պետական բարապաններով, Սուլթանի չորս
հարիւր զեւատի մանկավիճիկներն էլ կրում էին
ջահեր երկու կողքերով, որոնք Սուլթանի և
Ալադդինի պալատների լուսավառութիւննե-
րով գիշերը ցերեկ էին զարձրել:

Այս կերպով տարուեցին Իշխանուհին և
Ալադդինի մայրն ևս՝ իրենց առանձին-առան-
ձին գահաւորակներով՝ ստրկուհիների սպա-
սարկութեամբ՝ Սուլթանի պալատից մինչև
Ալադդինի պալատը փռուած գորգի վրայով:
Իշխանուհին ժամանելիս՝ Ալադդին որ պատ-
րաստ էր՝ ընդունեց նրան մուտքում և ա-

առջնորդեց մի ընդարձակ սրահ, ուր պատ-
րաստուած էր մի պատուական ճաշ: Սկսեա-
նակներն ոսկեղէն էին և պարուենակում էին
ամենահամեղ կերակուրներ: Ծաղկամանները,
թաղարներն և բաժակները՝ բոլորն էլ ոսկե-
ղէն ընտիր արտեստակերտներ էին:

Իշխանուհին յափշտակուեց՝ այսքան ա-
հագին հարստութեան մի տեղ կիսուած
լինելը տեսնելիս. ուստի առաջ Ալադդին
նին, «իշխան, ես կարծում էի, որ աշխար-
հումս չ'կայ մի բան, որ իր գեղեցկութեամբ
հաւասարուի հօրս պալատին, բայց միայն
այս սրահի տեսարանը հերիք է ցոյց տալու,
որ ես սխալուած եմ:» Ճաշից յետոյ ներս
մտան պարսպների մի խումբ, որոնք խաղա-
ցին երկրի սովորութեան համաձայն, երգելով
միևնոյն ժամանակ զովառանական ոտանա-
ւորներ ի պատիւ հարսի և փեսայի:

Հետեւեալ ուրախ՝ Ալադդին հրամայեց
նժոյգներից մինը պատրաստել, հեծաւ շր-
ջապատուած զինուորներով և ոտրուկներով
ու գնաց Սուլթանի պալատը խնդրելու նրան
գալ հացկերայթի Իշխանուհու պալատը՝ մեծ
վէզիրի և բոլոր պալատականների հետ:

Սուլթանը հաճութեամբ ընդունեց և շր-
ջապատուած իր ամբողջ պալատականներով

Ալադդինի ընկերակցութեամբ գնաց: Որքան
Սուլթանն ուեղի էր մօտենում Ալադդինի
պալատին՝ այնքան աւելի տարուած էր նրա
գեղեցկութեամբ, բայց երբ ներս մտաւ և
եկաւ սրահը, տեսաւ լուսամուտները՝ զար-
դարուած աղամանդներով, յակինթներով ու
զմրուխտներով — բոլորը՝ մեծագին քարերով:
Նա բոլորովին զարմացաւ և առաջ իր փե-
սային, «այս պալատն աշխարհիս հրաշալիք-
ներից մէկն է, սրովհետեւ ո՛ւր աշխարհի որ
կողմն էլ լինի՝ մենք կարող ենք գտնել ոս-
կեշար և արծաթաշար պատեր, աղամանուկե-
րով, յակինթներով և զմրուխտներով զար-
դարուած լուսամուտներ. բայց ինչ ինձ ա-
ւելի շատ է զարմացնում՝ դա այն է, որ մի
այսպիսի շքեղ դահլիճի լուսամուտներից
մէկը կիսատ է:» — «Վեհափառ Տէր,» պատու-
իրանեց Ալադդին, «զանցաւս թիւնը խորհրդ-
րով է եղել, որովհետեւ ես ցանկացայ որ
այս սրահի տարածան փառքը Ձեզ փերա-
զուի:» Սուլթանն առաջ, «ես հաճութեամբ
ընդունում եմ ըստ ձեր զիտուարութեան՝ տ-
ւարտելու գործը, կը հրամայեմ զրա մասին
անմիջապէս:» — Այս փառաւոր խնջոյքից յե-
տոյ՝ յայտնեցին իրեն, որ գահարաւանա-
ներն և ոսկերիչները պատրաստ են ծառա-

յերու, որի վերայ նա դահլիճը վերադարձաւ
և նրանց ցոյց տուեց կիտառ լուսամուտը:
«Ես ուղարկում եմ ձեզ», ասաց Սուլթանը,
«շինելու այդ լուսամուտը՝ միւսների նը-
ման կառարեալ: — Էս քննեցէք նրանց և
շտապեցէք ինչ քան կարող էք:» Պոհարա-
վաճառներն և սակերիչները մեծ ուշադրու-
թեամբ քննեցին քոսներեք լուսամուտներն
և միասին խորհրդակցելուց յետոյ՝ թէ ա-
մեն մէկն իրենցից ինչ կարող էր հայթայ-
թել, վերադարձան և ասացին, «Վեհափառ
Տէր, մենք բոլորովին յօժար ենք մեր ամե-
նավերջին ճիգը թափել և աշխատել Ձեզ
հնազանդուելու, բայց մենք չենք կարող այն-
քան գոհարներ մատակարարել, որ բաւակա-
նանայ մի այդպիսի մեծ գործի համար:»
«Ես ուզար եղածից աւելին ունեմ», աս-
աց Սուլթանը, «եկէք իմ պալատն այնտեղ
կ'ընտրէք ինչ ձեր քանին կ'ըզայ:» Այսպէս
նա հրամայեց իր գոհարներ գուրո բերել,
գոհարավաճառներ վերցրին մեծ քանակա-
թեամբ, մասնաւորապէս Ալադդինի նախրած-
ներից. նրանք շուտով դարձ գրուեցին, բայց
և այնպէս գործը կիտառ մնաց: Մի խօսքով
նրանք գործածեցին Սուլթանի ունեցած բո-
լոր գոհարները՝ նաև վեզիրից փոխ առած-

ները, բայց այնու ամենայնիւ զեռ գործը
չէր կիսուել: Երբ Ալադդինն իմացաւ Սուլ-
թանի՝ լուսամուտը միւսների նման շինելու
այդ բոլոր ջանքերն ի գուր են, մարդ առ-
դարկեց գոհարավաճառներին և սակերիչնե-
րին, հրամայելով նրանց՝ քանզի ինչ շի-
նել էին և դարձնել բոլոր գոհարները Սուլ-
թանին և վեզիրին: Նրանք քանդեցին մի-
քանի ժամուայ մէջ, ինչ շինել էին վեց շա-
բաթուայ ընթացքում և վերադարձան, սրա-
հում թողնելով Ալադդինին միայնակ: Նա
վերցրեց ճրագն, որ իր վերայ էր կրում,
շփեց և իսկոյն երեւաց Ոգին. «Ոգի», ասաց
Ալադդին, «ես հրամայում եմ քեզ, որ այս
դահլիճի քոսնեւորս լուսամուտներից կիտառ
թողնուածը՝ շինես միւսների նման, իմ հը-
րամանները կըգործադրես իսկոյն:» Ոգին ան-
միջապէս աներևութացաւ: Ալադդին գուրս
գնաց դահլիճ և շուտով վերադարձաւ՝ տե-
սաւ լուսամուտն իր ցանկացածի պէս միա-
նորի նման շինուած: — Միւսոյն ժամանակ
Սուլթանը հրամայեց մի ձի բերել, հեծաւ և
դէպի իր փեսայի պալատը գնաց հարցնե-
լու թէ՛ ինչո՞ւ հրամայել էր լուսամուտը լրաց-
նելու գործը դադարեցնել: Ալադդին հանդիպեց նրան դարպասում և ա-

ուանց ունէ պատասխան տալու նրա հարցերին, առաջնորդեց սրահն, ուր Սուլթանն ի մեծ զարմացումն իր՝ գտաւ անկատար թողնուած լուսամուտը ճիշտ համապատասխան միւսներին: «Որդի», առաց նա, «ի՛նչպիսի մարդ ես որ միշտ այսպիսի զարմանալի բաներ ես անում մի ակնթարթում: Աշխարհումս քեզ նման մարդ չ'կայ, որքան աւելի եմ ճանաչում քեզ, այնքան տւելի եմ հիանում քո վերայ:» — Արագդինը միշտ չ'փակուեց իր պալատում, նա յաճախ դուրս էր գնում, և ամեն դուրս գնալիս՝ հետը վերցնում էր երկու ստրուկներ, որոնք քաջում էին իր ձիերի երկու կողմով և բուն բուն գրամներ արփուում իր անցած փողոցների և հրապարակների ժողովրդի մէջ:

Նա իր այս բարեխառնութեամբ շահեց ժողովրդի սէրն և օրհնութիւնը: Մինչ Արագդինն այսպէս ցոյց էր տալիս իր փառքը Սուլթանին, միևնոյն ժամանակն ևս իր սուտտածեռնութեամբ գրաւում էր ժողովրդի սէրն և համակրանքը:

Արագդինն այսպէս շարունակեց մի քանի տարիներ, մինչև մի օր՝ երբ Աֆրիկեցի մոզը վերադարձաւ: Ո՛րքան եղաւ նրա զարմանքն երբ նա տեսաւ Արագդինին,

որ փոխանակ այրի մէջ մեռնելու՝ յաջողեցրել էր իր փախուստն և ապրում էր թագաւորական փառքով հրաշալի ճրագի և Ոգուօգնութեամբ: Հէնց որ տեսաւ իշխոն Արագդինի հրաշալի պալատը՝ իմացաւ, որ ոչ ոքի արած չ'էր՝ եթէ ոչ ոգիների արածը — ճրագի ստրուկներինը, որոնք միայն կարող էին կատարել այսպիսի հրաշքներ: Ի մեծ ուրախութիւն իր՝ իմացաւ, որ գեռ ճրագը պալատումն է: «Լաւ», տեսց նա՝ իր ձեռները չփելով բերկրութեամբ, «ես ճրագը ձեռք կրբերեմ և Արագդինին կը վերադարձնեմ իր նախկին նուառ փրճակին:

Միւս օր մօզն իմացաւ, որ Արագդինն՝ որսի էր գնացել, որ պիտի տնէր ութն օր, և որից միայն երեքն էր անցել: Մօզն էլ հէնց այդ էր ուզում: Նա վճռեց ծրագիրն իսկայն գործադրել: Գնաց նա մի գարբնի մօտ ուղեց մի երկօտաասնեակ երկաթեայ կանգեղներ: Դարբինն առաց, որ այնքան չ'ունէր պատրաստի, բայց եթէ նա կը համբերէր մինչև միւս օրը՝ կը պատրաստէր: Մօզը ժամանակ որոշեց և փափաք յայտնեց նրան՝ ուշադիր լինել, որ սիրուն և կսկիկ դուրս գան: Միւս օրը Մօզն ստացաւ տասներկու կանդեղներն և տուտ վրձարելով շինողին՝ դրեց մի գամբիւղի մէջ, և

կախելով թեից գնաց ղէպի Արագդինի պարատր։
 Հէնց որ նա մօտեցաւ՝ սկսեց ձայնել, «ո՞վ
 հին կանգեղներ նորի հետ կրփոխի։»
 Երբ կամաց կամաց ղէպի առաջ գնաց, երե-
 խաների մի բազմութիւն կիսուեց՝ որոնք
 ինչպէս և բոլոր պատահաբար անցնողները,
 հաճում էին և կարծում, որ նա մի խենթ՝ տրիս-
 մար մարդ պիտի լինի, որ առաջարկում է
 նոր կանգեղ փոխել հնի հետ։
 Մոզր դեռ ևս չարունակում էր իր կանչը,
 «ո՞վ կրփոխի հին կանգեղներ նորի հետ։»
 Նա յաճախ այսպէս էր կրկնում՝ յետ ու յա-
 ռաջ գնալով գալով պալատի դիմաց. Իշխա-
 նունին լսելով մի ինչ-որ մարդու ձայնը՝ և
 տեսնելով մեծ բազմութիւն հաւաքուած նրա
 շուրջ, ուղարկեց իր ստրկուհիներից մէկին
 իմանալու համար թէ՛ ի՞նչ է ձայնում նա։
 Ստրկունին յետ դարձաւ այնպէս հոհ-
 ալով, որ Իշխանունին նրան կշտամբեց։
 «Տիկին», պատասխանեց ստրկունին՝ դեռ
 ևս քրքջալով, «ո՞վ կարող է զսպել իր ծիծա-
 ղը, տեսնելով մի ծերուկ մարդու, որ սիրուն
 կանգեղներով լի գամբիւղը թեից անցրած
 խնդրելիս լինի՝ փոխել սիրուն նոր կանգեղ-
 ները հների հետ։» Մի ստրուկ այս լսելով
 տօաց. «Հիմա դուք խօսում էք կանգեղների

մասին, ես չ'գիտեմ արդեօք Իշխանունին
 տեսնել է, որ մի հին ճրագ գրուած է իշ-
 խան Արագդինի հանգերձատան պատահանում,
 ով էլ, որ լինի դրա տէրը չ'ի տխրի՝ տես-
 նելով դրա տեղ մէկ նորը, եթէ Իշխանու-
 նին կամենայ կարող է փորձել թէ՛ ի՞նչպէս
 այս ծերուկը նոր կանգեղներ հների հետ փո-
 խելու շափ յիմար է։» Իշխանունին որ չէր
 իմանում այս ճրագի արժէքն ու նշանակու-
 թիւնը, փորձելու համար հրամայեց ստրու-
 կին՝ տանել ու փոխել։ Ստրուկը շուտով գը-
 նաց պալատի դարպասների մօտ և Մոզին
 կանչեց ու ցոյց տալով հին ճրագն ասաց,
 «տո՛ւր ինձ մի նոր՝ սրա փոխարէն։» Մոզն խու-
 կոյն հասկացաւ որ իր ուզած ճրագն էր։ Նա
 յափշտակեց ստրուկի ձեռքից և խրեց ծոցի
 մինչև խորքը՝ որքան կարող էր. ապա մօ-
 տեցրեց նրան զամբիւղն և ասաց՝ ջոկիր որ
 մէկն որ ամենից շատ ես սիրում։ Ստրուկը՝
 մէկն առաւ և տարաւ Իշխանունուն։ Աֆրի-
 կեցի Մոզն էլ երկար չ'կեցաւ, ոչ էլ կան-
 չեց, «նոր կանգեղներ հների փոխարէն», այլ
 աճապարեց հեռանալ։ Հէնց որ անհետացաւ,
 աճապարեց անցնել ամենախուլ փողոցներից
 մինչև հասաւ քաղաքի դարպասներից մէկի
 մօտ և ապա այնտեղից մի առանձին տեղ,

որ սպասեց մինչև բոլորովին մթնեց. յետոյ
դուրս հանեց ճրագն ու չփեց: Ոգին իսկոյն
երևաց և ասաց, «Ի՛նչ ես ուզում, պատրաստ
եմ հնազանդուել քեզ որպէս ստրուկ և որ-
պէս այն բոլորի ստրուկ, որոնք իրենց ձեռ-
քումն ունեն այդ ճրագը:» պատուիրում եմ
քեզ՝ պատասխանեց Մոզր, «փոխադրել անմի-
ջապէս Աֆրիկա՝ ինձ և այն պալատը իր
մէջ եղածներով, որ դու և ճրագի միւս ստ-
րուկներն էք չինել այս քաղաքում: Գրի՛մ
Ոգին անմիջապէս փոխադրեց նրան
և ամբողջ պալատն իր ուղած տեղը: Հետե-
ւեալ առաւօտ կանուխ՝ Սուլթանն ըստ իր
սովորութեան գնաց Արազդինի պալատը հիա-
նալու, նրա անշուժիւնն անսահման եղաւ,
երբ նա ոչինչ չ'տեսաւ: Նա չ'էր կարող ըմ-
բռնել թէ՛ ի՛նչպէս այնքան մեծ պալատը,
որ նա տարիներ ի ընթացքում պտղորդէն
տեսել էր ժամն օր՝ կարող էր աներևութա-
նալ այսքան շուտ, չ'թողնելով ժամնափոքրիկ
հետքն անգամ. իր շփոթ դրութեան միջո-
ցին հրամայեց վեղիբին կոչել: Մեծ վեղիբն,
որ շատ լուսարամագրութիւն չ'ունէր գէպի
Արազդին, յայտնեց իր կասկածն, որ պալա-
տը կախարհութեամբ էր չինուել և որ Արազ-
դինի սրտի զնալը մի պատրուակ էր իր պա-

լատը տեղափոխելու համար միւսնոյն յանկար-
ծակիւթեամբ ինչպէս չինել էր: Նա տրա-
մադրեց Սուլթանին որ Արազդինին ձերբա-
կալէ որպէս քրէական յանցաւոր: Հէնց որ
փեսան իր առաջ բերուեց, չ'էր լսում մի
խօսք նրանից, այլ հրամայեց սպանել նրան:
Դատաւճիռն այնքան դժգոհութիւն պատճա-
ռեց ժողովրդին, որի սէրը վայելում էր Ա-
րազդինը՝ չնորհիւ իր բարեգործութիւններէ,
որ Սուլթանը վախենալով ապստամբութիւ-
նից նրա կեանքը չնորհեց: Երբ Արազդինը
տեսաւ որ ինքն ազատուեց, էլի դիմեց Սուլ-
թանին. «Վեհափառ Տէր, խնդրեմ թող տաք
ինձ իմանալ թէ՛ ի՛նչ է իմ մեղքն, որ այս-
պէս Ձեր աչքից ընկել եմ:»-«Քո մեղքը» պա-
տասխանեց Սուլթանը, «թշուառական, չ'ես
իմանում ինչ է. ինձ հետեիր ես ցոյց կը-
տամ քեզ:» Ապա Սուլթանը տարաւ Արազդի-
նին այն սենեակն՝ որտղեից նա սովորու-
թիւն ունէր հիացմամբ նայել նրա պալատին,
և ասաց, «դու պէտք է գիտնաս բո պալա-
տի տեղը, տես և ասա ինձ՝ ապա ո՛ւր է
այն: Արազդին նայեց և բոլորովին ապշեց
իր պալատի կորստեան վրայ՝ ու պաղանձո-
ւեց: Յետոյ ինքն իրեն եկաւ ու ասաց, «դա
ճիշտ է՝ ես չ'եմ տեսնում պալատը՝ դա ան-

հետացած է, բայց զրա տեղափոխութեան խնդրում ես մասնակցութիւն չունեմ: Խընդրում եմ տալ ինձ քառասուն օր ժամանակ և եթէ ես չկարողացայ վերականգնել զբրան իր տեղն՝ ես իմ գլուխը կըտամ:

«Տալիս եմ խնդրածդ ժամանակը, բայց քառասուն օրից յետոյ՝ չմոռանաս ինձ ներկայանալ:» Ալադդինը Սուլթանի պալատից դուրս գնաց նուաստացած դրութեամբ: Աւագանիներն որոնք իր փառքի օրերում մեծարում էին նրան, այժմ որեւիցէ յարաբերութիւն չէին գիշում ունենալ նրա հետ: Երեք օր թափառեց քաղաքի այս և այն կողմը՝ շարժելով շատերի զարմանքն ու կարեկցութիւնը՝ հանդիպողին իր արած հարցումներով թէ՛ իր պալատը տեսնել են, կամ թէ կարող էին ասել որեւիցէ բան զրա մասին:

Երրորդ օրը թափառեց գիւղեր և հէնց հասաւ մի գետի թէ չէ, նա վայր ընկաւ գետեզերքն ի վեր այնքան ուժգին, որ ականայ շփուեց Մոգի տուած մատանին, այնքան պինդ քսուեց ժայռին, որ իսկոյն միևնորի Ոգին երևաց՝ սրին այրի մէջն էր տեսել, ուր Մոգը թողել էր: «Ի՛նչ ես ուզում.» առաջ Ոգին, «ես պարատ եմ հնազանդուել քեզ,» Ալադդինը հաճոյքով զարմացաւ այս ան-

ակնկալ օգնութեան վրայ և առաջ, «Ոգի,» ցոյց տուր ինձ, թէ՛ ո՞ւր է այժմ այն պալատը, որի շինութեան պատճառն ես եմ եղել, կամ թէ՛ վերադարձրո՞ւ յետ իր նախկին տեղը:» — «Ձեր հրամանի կատարումը» պատասխանեց Ոգին, «բոլորովին իմ ոյժերից վեր է, ես միայն մատանու ստրուկն եմ և ոչ ճրագին:» Ալադդինը պատասխանեց, «ուրեմն՝ հրամայում եմ մատանու զօրութեամբ՝ փոխադրել ինձ այնտեղն՝ ուր իմ պալատըն է:» Այս խօսքերն հագիւ էին նրա բերնից դուրս թուել, որ իսկոյն Ոգին փոխադրեց նրան Աֆրիկա, ուր պալատը դրած էր մի քաղաքի մօտ: Ոգին գնելով նրան ճիշտ Իշխանունու պալատի լուսամուտի ներքե՛ն աներևութացաւ: — Այսպէս իր պալատի մօտ դրուելուց քիչ յետոյ՝ իշխանունու ստրուկներից մէկը լուսամուտից նայելով նկատեց նրան, և իսկոյն առաջ իր տիրունուն: Իշխանունահին՝ որ չէր կարող հաւատալ ուրախալի լրերին՝ անձամբ աճառարեց դէպի լուսամուտն և տեսնելով Ալադդինին՝ անմիջապէս բացեց փեղկը՝ լուսամուտի բացուելու ձայնն: Ալադդինը լսելով իր գլուխը բարձրացրեց, և տեսնելով Իշխանունուն՝ ողջունեց նրան ուրախութիւն արտայայտող մի զէմքով: «Փամա-

նակ չ'կորցնելու համար,» ասաց, «ես ուղարկել եմ բանալու գաղտնի դուռը քեզ համար՝ մտիւր և եկ վերև:» Փաղտնի դուռը, որ ճիշտ Խշխանունու օթեակի ներքեւն էր՝ շուտով բացուեց և Ալադդին գնաց վերև: Անկարելի է արտայայտել երկուսի ուրախութիւնն ևս իրար տեսնելիս մի աշխարհի գծնդակ անջատումից յետոյ, գրկախառնուելուց և արտասուելուց վերջ՝ նստան, և Ալադդինը խօսեց. «ես խնդրում եմ քեզանից Խշխանունի, առա՛ ինձ, ի՞նչ եղաւ այն հին ճրագը, որ գրած էր իմ հանդերձատանը:» — «Ափսո՛ս,» պատասխանեց Խշխանունին, «երկիւղ եմ կրում, որ մեր դժբախտութեան պատճառն այդ ճրագն է, և ինչ-որ ինձ շատ վիշտ է ուսածառում՝ այն է՝ որ ես եմ եղել գրաւ պատճառը: Ես բաւական յիմարացայ փոխելու հինը-նորի հետ՝ և հետևեալ առաւօտն ետ ինքս ինձ այս տն-ծանօթ երկրում գտայ, որ ինչպէս ինձ առեւ եմ Աֆրիկան է:» — «Խշխանունի» ասաց Ալադդին-ընդմիջելով նրան, «դու բոլորը բացատրեցիր ինձ ասելով, որ մենք Աֆրիկայումն ենք: Ես ցանկանում եմ, որ դու միայն ինձ ասես թէ՛ իմանում ես ո՛ր է հին ճրագը:» Աֆրիկեցի մոզր նրան կրում է իր ծոցում՝ զգուշօրէն,» ասաց Խշխանունին,

«և այս բանը կարող եմ քեզ հաւատացնել, որովհետեւ նա դուրս հանեց իմ առաջ և յաղթական կերպով ցոյց տուեց ինձ:» Ալադդինն ասաց, «Խշխանունի՛ ես կարծում եմ միջոցը գտել եմ քեզ ազատելու և վերադառնալ ճրագին տիրանալու, որից կախուած է մեր ամբողջ յաջողութիւնը: — Այս ծրագիրը գործադրելու համար անհրաժեշտ է ինձ քաղաք գնալ: Ես կրմերադառնամ մինչև կէս օր, և ապա կ'աւետեմ քեզ՝ ինչ պէտք է անել յաջողութիւնը ապահովեցնելու համար: Միևնոյն ժամանակ ես ինքս կրժպտուեմ և խնդրում եմ, որ գաղտնի դուռը հէնց առաջին բաղխումին բացուի:» Երբ Ալադդին պալատից դուրս ելաւ, իր չորս կողմը նայեց և տեսնելով մի գիւղացու, որ գիւղն էր գնում, շտապեց նրա յետևից հա-տաւ՝ և առաջարկեց հանդերձները փոխանակել, մարդն առաջարկն ընդունեց. փոխանակութիւն կատարուելուց յետոյ գիւղացին իր գործին գնաց ու Ալադդինը մտաւ մօտակայ քաղաքը: — Զանազան փողոցներ անցնելուց յետոյ նա եկաւ քաղաքի այն մասն՝ ուր վաճառականներ և արհեստավորներ ունէին իրենց շուկաներ համաձայն իրենց առևտրին: Ալադդին գնաց զեղափաճառների կողմ և հարցրեց մի զեղափաճառի թէ՛ արդե՞ք այս ինչ

տեսակի փոշուց ունի՞ք. դեղափաճառն Ալազդի-
նին իր շորերից մի շատ խեղճ մարդու տեղ քն-
գանկելով ասաց, որ ունէ՞ք բայց շատ լծանդ,
որի վրայ Ալազդին դուրս բերեց. քսակը և
ցոյց տալով նրան մի քանի սակի՝ խնդրեց
մէկը ու կէտ դախմա փոշի, որ դեղափաճառ
կշռեց և տուեց նրան ատելով՝ պինը մէկ սա-
կի է։ Ալազդին փողը դրեց ձեռքն և շտա-
պեց պալատը, որ խսկոյն գազանի դռնով
ներս մտաւ։ Երբ նա եկաւ Խշխանուհու օ-
թեանկն՝ ասաց նրան, «Խշխանուհի, դու պէտք
է գապեա քո ատելութիւնը, որ ունես պէպի
Մոզը, և դրամաց բարեկամական ձևեր ցոյց
տալ նրան, խնդրել ու պարտաւորեցնել որ քո
խնջոյքին մատնակից լինի օթեակներիցդ մէ-
կում։» — Նրա հեռանալուց առաջ՝ խնդրիւր
բոժամկները փոխանակել հետդ. պէպի նա՝
քո տարած մեծարանքներից հարբած՝ ուրա-
խութեամբ կրնգունի՝ երբ դու կըտաս նրան
այդ փոշին պարունակեղ բաժակը։ Խմելիս
անմիջապէս քնի մէջ կ'ընկնի նա ու մենք
նրազը ձեռք կըբերենք, որի ստրուկները կը-
կատարեն մեր հրամաններն ու կըվերագարձ-
են մեզ ու մեր պալատը 2 ինաստանի մույ-
րաքաղաքը։ Խշխանուհին բոլոր սրտով հնա-
գանդուեց իր ամուսնու հրահանգներին։ Նա

մի հաճելի տեսք ձեացրեց Մոզի միտ այցի-
լութեան ժամանակ, և խնդրեց նրանից պալ
մի խնջոյքի, որ ամենամեծ փափաքով լըն-
դունեց. երբ երեկոն անցնելու վրայ էր՝ նա
խնդրեց նրանից բաժակը փոխանակել իր
հետ, Խշխանուհու նշանի վրայ գեղուած բա-
ժակը բերուելով Մոզին տուեց։ Նա խմեց փ
պալատ Խշխանուհու մինչև վերջին կաթիլն
և անկենդան շրջուեց բազմոցի վրայ։ Դուռը
բացուեց՝ Ալազդին մտաւ դահլիճը։ Խշխա-
նուհին վերկենալով իր նիստից՝ ուրախացած
վազեց գրկախառնուելու նրա հետ, բայց
նա կանգնեցրեց և ասաց. «Խշխանուհի, դուր-
ձիւր քո օթեակ, թող ինձ միայնակեբբ ես
կ'աշխատեմ փոխադրել քեզ պէպի 2 ինաս-
տան՝ այնքան արագ, որքան դու բերուել ես
այնտեղից։» Երբ Խշխանուհին, իր տիկնայք
և ստրուկները դահլիճ ղնացին, Ալազդին
դուռը փակեց և գնալով ուղղակի պէպի Մո-
զի դիմին ու բանալով նրա բաճկոնը՝ վերցրեց
ձրագն և չփեց, Ոզին անմիջապէս երկաց։
«Ոզի,» ասաց Ալազդին. «հրամայում եմ քեզ՝
փոխադրել այս պալատը փայրկենապէս այն-
տեղ, որտեղից այստեղ բերուեց։»
Ոզին խոնարհեցրեց իր գլուխն՝ ինչպես
հեղանդութեան և աներևութացաւ։

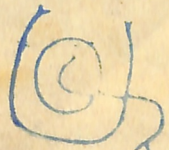
Անմիջապէս սլալատը փոխադրուեց 2ի-
նաստան, և նրա տեղափոխումը զգացուեց
միայն երկու փոքրիկ շարժումներով, մէկը՝
երբ քարձրացրուեց, միւսը՝ երբ ցած դրուեց,
երկուսն էլ ամենակարճ ժամանակամիջոցում:
Արադդիւնի պալատի փոխադրուելու հետեւով
առաւօտ՝ երբ Սուլթանը դուրս էր նայում
լուսամուտից սգալով իր գոտեր ճակատա-
գիրը՝ յանկարծ տեսաւ պալատը: Ուրախու-
թիւնն և բերկրութիւնը յաջորդեցին տխրու-
թեան և վշտի: Նա հրամայեց թամբել մի
ձի, հեծաւ նոյն ընկալին՝ կարծես թէ ոտով
չէր կարող բաւական շուտով տեղը հասնել:
Արադդիւնն այդ առաւօտն ելաւ արեւա-
ծագին, հագաւ ամենաշքեղ հանդերձներն ու
զնայ քսան և չորս լուսամտեայ դահլիճն,
որտեղից նա նկատեց Սուլթանին մօտենալիս,
որին ընդունեց սանդաղքի ներքեւ, ուր օգ-
նեց նրան ձիուց իջնել: Նա առաջնորդեց
Սուլթանին Իշխանուհու օթեակը: Երջանիկ
հայրը գրկախառնուեց իր որդու հետ՝ ուրա-
խութեան արտասուներով, Իշխանուհին ևս
փոխադարձ նոյնն արեց: Կարճ միջոցից
յետոյ, որ նուիրեցին փոխադարձ բացատ-
րութիւնների բոլոր պատահածների, Սուլ-
թանն արադդիւնին վերապարգեց իր շնորհ-

ներն և արտայայտեց իր վիշտն այն առերեւոյթ
կոպտութեան համար: «Որդի՛,» ասաց նա,
«մի զժկամակիր քո դէմ եղած իմ վարմուն-
քից, դրանք առաջացել են իմ հայրական
սիրուց: Ուրեմն դու պէտք է մոռանաս այն
շափազանցութիւններն, որոնց ստիպուած էի
դիմել:» — «Վեհափառ Տէր,» պատասխանեց Ա-
լադդին, «Ձեր վարմունքից տրտնջելու ամե-
նափոքրիկ պատճառ չ'ունեմ, որովհետեւ ո-
չինչ չ'էք արել՝ բայց եթէ այն՝ ինչ-որ Ձեր
պարտքն էր պահանջում: Այս անարգ մոզր՝
մարդկանցից ամենաստորն՝ եղաւ մեր միակ
զժբախտութեան պատճառը:»

Մի քանի տարուց յետոյ Սուլթանը մե-
ռաւ բարի ծերութեամբ, և որոհետեւ նա ա-
րու գաւակներ չ'ունէր, Իշխանուհի Բուդիր
յաջորդեց նրան, և Ալադդինի հետ միասին
թագաւորեցին շատ տարիներ և թողին մի բազ-
մանդամ ու ծագկեալ գերդաստան:

ՍԽՈ ՅՈՎԱՆՆԻՍԻԱՆ
1960
ՆՈՒ - ՉՈՒՆԱ

Ա Ջ Դ

Պատասխան եւն սպագրութեան՝

1. Ճապոնական

2. Հնդկական

3. Պարսկական

} Հէքեթներ:

Հետզհետէ այս ուղղութեամբ պատրաստուած
դեռ ուրիշ հէքեթներ էլ են թարգմանուած:

Հրատարակել ցանկացողները կարող են դիմել
թարգմանչին:

«Ալադդին» գրել ուզողները դիմեն Հրատարակչին
հետեւեալ հասցեով՝ Պ. Կարապետ Ս. Բեան
Սպահան, Խոր — Ջուղա:

1827

1827

1827

ԳԻՆՆ Է 1 ՂԻՆՆ

0008984

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0008984

500